

A gyerekek büntethetőségének határai

Vitatott megoldások

Újabb nemzetközi kötelezettségét szegi meg a kormány azzal, hogy nem enged a büntethetőség jelenlegi 12 éves korhatárából.

MOTIM-ÜZEMBEN. Épülő cégcsoport

dolgozik, maga Dobrev, Jagiellowicz Judit, Heil és Radnai). A portfólió cég megőröklie a cégcsoport ékszerait: a 932 millió forint árbevételű hengergumizó Béta-Roll Zrt.-t, illetve a mosonmagyaróvári alumíniumipari csoport központi vállalkozását, a 3,8 milliárdos forgalmú Motim Zrt.-t (lásd ábránkat).

A volt Demisz-alelnök, későbbi MSZP-s, majd DK-s Gyurcsány politikai tevékenységének szünetelése idején, 1992-ben alapított Altus 2002 óta száz százalékban Gyurcsányé, a cég a kilencvenes évek elején privatizációs tranzakciók révén erősödött, s azóta is vagyonkezelőként működik. E csoport révén marad Gyurcsány a politikuskaszt egyik legvagyonosabb tagja (HVG, 2014. augusztus 2.). A DK-elnök júniusi vagyonbevallása szerint 69 millió forint jövedelem származott az Altus Zrt.-ből osztalékékezőleg címén (a cég 2013-as mérlege 115 millió forint megszavazott osztalékot mutat). Gyurcsány nevén a dokumentum szerint ezen túl egy 50 négyzetméteres pápai társasházi lakás van, illetve a kötcsei „birtok”: 3295 négyzetméteres telek, 267 négyzetméteres lakóházzal, amit felesben birtokol feleségével, s amit 67 millió forint jelzáloghitel terhel.

A milliárdos politikus a pártja fő támogatója. Az idei első háromnegyed évben a választásokra készülve 11 milliót áldozott a DK-ra. Az összeg jelentőségét mutatja, hogy ez volt a párt összadományának közel fele, s igencsak jól jött a korteskedés idején, hiszen a tagdíjbevételek mindössze 20 millióra rúgtak. ■ RÁDI ANTÓNIA

ELŐZETES LETARTÓZTATÁSBAN ül egy gyerek a Fővárosi Javítóintézetben. Ez önmagában súlyos adat – hiszen nem múlt még el 14 éves –, még akkor is, ha átlagosan ötezer letartóztatott éli minden napjait a büntetés-végrehajtási intézetekben, és a gyereknél összehasonlíthatatlanul rosszabb körülmények között. Jogerős ítélet eddig két 13 éves gyerek ügyében született, így ők elítéltként kerültek javítóintézetbe – mindegyik a büntető törvénykönyv tavalyi módosítása ad lehetőséget: ez alapján – a legfőbb ügyész beszámolója szerint – tavaly 18 ügyben 19 tizenkettő és tizenhárom közötti gyereket hallgattak ki gyanúsítottként. Ezek közül az ügyek közül egyetlenegy indult életveszélyt okozó testi sértés miatt, a többi (jellemzően idősebb társakkal és azok hatása alatt) csoportosan elkövetett rablás miatt.

Hatvan év után, 2013. július 1-jével változott meg a büntethetőség alsó korhatára. Bár az Orbán-kormány eredetileg nem így tervezte, képviselői indítvány nyomán

bekerült a büntető törvénykönyvbe, hogy kivételesen súlyos bűncselekmények esetében – ilyen az emberölés, a halált vagy életveszélyt okozó testi sértés, valamint a rablás és a kifosztás – a 12–14 év közötti elkövetők is büntethetők, feltéve, hogy a szükséges belátási képességgel rendelkeznek.

A szigorot a törvényalkotók a gyerekek felgyorsult biológiai fejlődésével és az egyre erőszakosabb érdekérvényesítéssel magyarázták. Adatokkal azonban nem indokolható a módosítás, a gyermekkorú elkövetők száma ugyanis évek óta csökken. Míg 2005-ben 3182, 14 év alatti elkövetőt regisztráltak a hatóságok, 2007-ben 2861-et, 2013-ban pedig 1779-et. Jellemző, hogy a jogvédők által sokat bírált szigorítás elfogadásának évében 2604 volt a még nem büntethető gyermekkorú elkövetők száma, a legkevesebb az utóbbi tíz évben – áll a legfőbb ügyész beszámolójában. Az ügyek többsége nagyon elleni vagy garázdaság, a személy elleni erőszakos cselekmények aránya 10 ▶

ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN. Veszélyeztetett korosztály

**MILYEN ESZKÖZÖKKEL TUDJA
A DEMOKRATIKUSAN
MEGVÁLASZTOTT ELNÖK
BEBETONOZNI
A HATALMÁT?**

**A demokratikus
rezsimek
kulisszatitkai**

Kiadónktól kedvezményvel

hvg könyvek

www.hvgkonyvek.hu

Felzárkóztatás kontra szegregáció

„Továbbra is törekszünk arra, hogy valódi esélyt adhassunk a hátrányos körülmények között élő családoknak, rászoruló gyermekeknek, és ne csak jogszabályokat teljesítve álmegoldásokat kínáljunk” – így reagált a nyíregyházi Huszár-telepi iskolát fenntartó görög katolikus Hajdúdorogi Egyházmegye a Debreceni Ítéletábra jogerős ítéletére, amely szerint a Sója Miklós Iskolában szegregált oktatás folyt. A cigányok által lakott városrészben működő, tanulói között kizárólag cigány gyermekeket oktató iskolát az előző, szocialista vezetés bezáratta, az ott tanulókat a város iskoláiban helyezték el, ahová iskolabusszal vitték őket. A 2010-es polgármesterváltás után a fideszes vezetés a görög katolikus egyház kezelésébe adta az iskolát, amely olyan felzárkóztató programmal indította újra az oktatást, amelynek magas színvonalát még a szegregáció tényét megállapító

Kocsis Fülöp püspök. Iskolapélida

bíróság is elismerte. A problémát az okozta, hogy az iskolába az újrainítást követően is csak cigány tanulók jártak, ezzel pedig a pert indító Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány álláspontja sze-

▶ százalék körül van, míg emberölést évente átlagosan „1,2-t” követnek el 14 évesnél fiatalabbak.

MEG KELLETT VOLNA NŐNIE a feljelentési hajlandóságnak és ezzel a regisztrált elkövetők számának is, ha teljesült volna a jogalkotó által megfogalmazott büntetőjogi cél” – állítja Gyurkó Szilvia gyermekvédelmi szakértő. Problémásnak látja a belátási képesség vizsgálatát is, tekintve, hogy még mindig vannak megyék az országban, ahol nincsenek olyan igazságügyi pszichiáter szakértők, akik gyermekeket is vizsgálhatnak. A legnagyobb gond mégis abból adódik, hogy a gyermekeknl önmagában a szabadságelvonás nem hatékony, nem jelent valódi visszatartó erőt. Minden nemzetközi adat azt támasztja alá, hogy a közösségi alapú megoldások – például a mediáció – a legsikeresebbek gyerekek esetén. „Ha bezárjuk őket, akkor csak annyit éreznek, hogy a társadalom kirekeszti őket, nem tud velük mit kezdeni” – fogalmazott Gyurkó, hozzátéve: támogatásra és nem büntetésre van szükségük a gyerekkorú elkövetőknek, akik jellemzően korábban maguk is elszennvedői voltak valamilyen erőszakos bűncselekménynek. A közvélekedéssel szemben ugyanis a gyermek elkövetők és a gyermek

áldozatok köre nem válik szét élesen, sokszor esetleges, hogy egy-egy gyerek áldozatként vagy éppen elkövetőként kerül a hatóságok látókörébe.

Miközben szakmailag vitatható, Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásával is szembe megy a büntethetőség korhatárának leszállítása. Ellentétes például az ENSZ Gyermekjogi Egyezményével (amit 1989-ben, New Yorkban írt alá Magyarország), amely szerint a 18 évesnél fiatalabbnál csak végső esetben és a lehető legrövidebb ideig szabad alkalmazni a szabadságkorlátozással járó büntetéseket. A gyermekközponitú igazságszolgáltatás követelménye is sajátosan alakul: a meghirdetésével párhuzamosan a fiatalokú bűnelkövetők helyzete kifejezetten rosszabb lett. Az eljárások gyorsítására hivatkozva 2010 őszén például megszűnt a fiatakorúak bírósága, és a büntethetőségi korhatár leszállítása sem a gyermek mindennekefeletti érdekét szolgálja. Miközben a cél éppen az lenne, hogy a fiatalokú bűnelkövetőket ne kizárják a társadalomból, hanem segítsék a visszailleszkedésben.

„Állítsák vissza a büntethetőség korhatárát 12-ről 14 évre, még a legsúlyosabb bűncselekmények esetén is” – többek között ezt kérte az Orbán-kormánytól a leg-

Lakások a margón: emelkedik a külterületen élők száma

rint – amit később a bíróság is hasonlóan ítélt meg – megvalósult a törvényi tilalom alá eső „elkülönített oktatás”.

A perben saját kérésére Balog Zoltán miniszter is kifejtette véleményét: ő – hasonlóan az egyházi fenntartóhoz – amellett érvelt, hogy az iskola nem származási alapon válogatta ki a diákjait, csupán olyan felzárkóztató programot kínált, amelyre meghatározott körben mutatkozott kereslet. Az iskola igazgatója szerint pedig szegénykérdésből csináltak cigánykérdést. Az Ítéletábla tanácsvezető bírójának azonban azzal érvelt, hogy „nem lehet úgy integrálni valakit, hogy 18 éves korában rászabadítjuk a társadalomra, mert olyan dolgokkal fog szembesülni, amivel korábban soha”. Az ítélet értelmében az iskolát nem kell azonnal bezárni, de új osztályok már nem indulhatnak. Kocsis Fülöp görögkatolikus püspök hangsúlyozta, mivel a program célja a beilleszkedés segítése, várhatóan a Kúriához fordulnak, és jogszabályi módosítást is szorgalmaznak, mert az ítélettel szerinte ellehetetlenül a felzárkóztató oktatás. ■ DOBSZAY JÁNOS

utóbbi, szeptemberi beszámolója utáni záródokumentumában az ENSZ genfi székhelyű gyermekjogi bizottsága, és a fiatalok speciális felkészültségű bíróságának újraindítását is javasolta.

Erre azonban nincs sok esély. Az Igazságügyi Minisztérium ugyanis másként látja. „Az új büntető törvénykönyv még csak másfél éve van hatályban, még nem beszélhetünk a tárgykört érintő kialakult joggyakorlatról és meghatározó statisztikákról, és egyelőre nem ismertek a jogalkotó előtt erre vonatkozó, a gyakorlati szakemberek által jelzett problematikus kérdések sem” – áll a HVG kérdéseire adott válaszban. Hivatkozik a tárca arra is, hogy az Európai Unió tagállamaiban is igen változatos a legalacsonyabb büntethetőségi korhatár. (Franciaországban 13 év, az Egyesült Királyságban, Hollandiában, Írországban 12 év, Máltán 9 év.) Az IM hangsúlyozza: a Gyermekjogi Egyezmény olyan egyértelmű kötelezettséget nem ír elő a tagállamok számára, hogy külön bíróságnak kell eljárnia a fiatalok ügyében. Ezért nem tartja a Gyermekjogi Egyezménybe ütközőnek azt a szabályt, hogy már nem kizárólagos illetékességű székhelybíróságok járnak el a fiatalok ügyében. ■ PÁLMAI ERIKA

A lakott budapesti lakások másfél százalékában (11 226 helyen) nincs vízöblítéses vécé – a legutóbbi népszámlálás adatai szerint, melyek a Lakásviszonyok című, frissen publikált KSH-kötetben szerepelnek. A Várnegyedben például 101, az V. kerületben 206, a budai Hegyvidéken 181, a Terézvárosban pedig 442 ilyen otthon található. A fővárosi kerületek közül e tekintetben a Józsefvárosban a legrosszabb a helyzet, ahol 1713 olyan lakást írtak össze a számlálóbiztosok, melyben nem volt angolvécé – ez az ottani lakásállomány 4,5 százaléka. Angyalföldön 1244 otthon számított ugyanilyen okból komfort nélkülinek. A komfortosítás eddigi menetéről érdemes tudni, hogy 1949-ben az összes hazai lakás 12 százalékában működött csak „water closet”, vagyis vízöblítéses illemhely, 1980-ra e mutató durván 50 százalékra, 1990-re pedig 75 százalékra emelkedett. Az új évezred elején az otthonok 85, tíz évvel később pedig 93 százalékában volt kialakítva ilyen mellékhelyiség a szükséges berendezéssel. Fürdőszobája az 1,7 millió fővárosi lakos közül 26,5 ezernek nem volt a 2011-es „nagy leltár” idején. Ugyanezt a „luxust” az országban közel félmilliónyian nélkülözik (a pontos adat

Száz szobára jutó lakók száma településtípusonként, 2011 (fő)

Településtípus	Lakás					Összesen
	1	2	3	4	5	
	szobás lakásokban					
Főváros	155	92	79	71	66	85
Megyeszékhely, megyei jogú város	163	101	84	75	67	88
Többi város	179	110	89	78	69	90
Községek, nagyközségek	192	115	93	80	71	92
Összesen	169	105	87	77	69	89

Forrás: Népszámlálás 2011, KSH (Budapest, 2014)

449 972 fő). A külön fürdőhelyiség legnagyobb számban Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ingatlanjaiból hiányzik: e két körzetben 73, illetve 52 ezer személy él e tekintetben fél évszázaddal ezelőtti szinten. A legnyomorúságosabb hajlékokból – e kategóriába tartoznak például a kunyhók, a lakott mosókonyhák, a garázsok, az istállók, továbbá a préházak, a nyári konyhák – a fővárosban 327-et vettek számba legutóbb a KSH emberei. A legtöbb ilyen menedék Óbudán és a XI. kerületben (32-32), valamint a XVII. kerületben (30) került a számlálóbiztosok látókörébe. A hivatalosan „lakott egyéb lakóegységnek” neve-

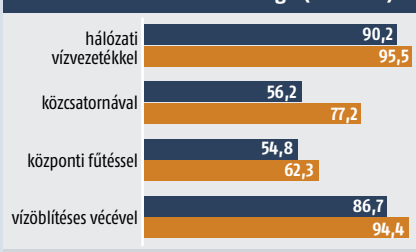
Lakott, külterületi lakások száma

Terület	2001	2011
Budapest	909	1 057
Bács-Kiskun	22 537	24 896
Baranya	1 728	2 262
Békés	6 151	6 800
Borsod-Abaúj-Zemplén	1 457	1 111
Csongrád	12 782	13 676
Fejér	1 708	3 028
Győr-Moson-Sopron	712	728
Hajdú-Bihar	4 542	2 973
Heves	440	532
Jász-Nagykun-Szolnok	3 798	3 008
Komárom-Esztergom	876	1 559
Nógrád	729	494
Pest	8 788	10 427
Somogy	1 390	3 224
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4 451	6 954
Tolna	1 406	955
Vas	451	587
Veszprém	1 306	2 204
Zala	736	1 797
Összesen	76 897	88 272

Forrás: Népszámlálás 2011, KSH (Budapest, 2014)

zett szükségesszállások száma országos szinten Baranya megyében a legmagasabb, ahol 623 ilyen hajlékot regisztrált az állam. Egyedül a pécsi járásban 369 efféle ingatlant találtak. A 198 járás között ugyanakkor 11 olyan is akad (név szerint a celldömölki, a sarkadi, a cigándi, az ercsi, a szerencsi, a kapuvári, a hevesi, a szécsényi, a csengeri, a záhonyi és a tolnai), ahol egyetlen ilyen kényszerlakóhelyet sem vettek listára az összeírók. A többi körzetben ugyanakkor összesen 5171 e kategóriába tartozó szálláshelyet fedeztek fel. A külterületi lakott lakások (többnyire tanyák) száma 77 ezerről 88 ezerre emelkedett tíz év alatt Magyarországon. A legtöbb ilyen ingatlant Bács-Kiskun (25 ezer), Csongrád (14 ezer), Pest (10 ezer) és Szabolcs-Szatmár-Bereg (7 ezer) megyében lakják.

A lakott lakások felszereltsége (százalék)

Forrás: Népszámlálás 2011, KSH (Budapest, 2014)